

Mirta
Pavić

Moderna pitanja o čuvanju modernog: konzerviranje jučerašnje i sutrašnje baštine

Međunarodna konferencija

Naš modernizam: prisvajanje osjetljive baštine 20. stoljeća /

Our Modern: Re-appropriating Vulnerable 20th Century Heritage,

Interuniverzitetski centar, Dubrovnik, 21. - 23. svibnja 2013.

Posljednjih nekoliko desetljeća stručne rasprave na temu konzervacije i restauracije moderne i suvremene umjetnosti sve očitije egzistiraju ravnopravno onima koje se bave konzervacijom i restauracijom tradicionalne umjetnosti. Moderna i suvremena umjetnost prožima sve veći prostor oko nas, kako onaj simbolički, na razini našeg za-pažanja i svijesti o njezinoj prisutnosti, tako i onaj stvarni, fizički, u smislu količine moderne, pa i suvremene umjetničke baštine. Sama ta činjenica prisiljava nas da brinemo o njihovom očuvanju i razvijamo filozofski i

metodološki pristup baštini novijeg datuma, bilo da se radi o slici, skulpturi, instalaciji, fotografiji, ambijentu, medijskoj umjetnosti ili graditeljskom nasljeđu. Kako je za većinu suvremenih umjetničkih medija karakteristična nestabilnost, krhkost, pretpostavljanje ideje i namjere solidnosti tehnike i tehnologije, svaki ozbiljan konzervatorski i restauratorski rad na njima nemoguć je bez praćenja recentnih zbivanja i istraživanja u struci. To se odnosi na upućenost u razvoj novih tehnologija i primjenu novih materijala, ali jednako tako i na kontinuirano propitivanje

etičkih principa. Jer, novi mediji donose novu etiku. Upravo zbog svega navedenog internacionalna konferencija pod nazivom *Our Modern: Re-appropriating Vulnerable 20th Century Heritage* (Naš modernizam: prisvajanje osjetljive baštine 20. stoljeća), održana u Interuniverzitetskom centru (IUC) u Dubrovniku, okupila je golem broj stručnjaka koji su željeli govoriti o svojim projektima i dilemama, razmijeniti iskustva i prodiskutirati stručna pitanja s kolegama. U nastojanju da se dotakne i obradi što veći broj aktualnih

problema, područja i teme predavanja bili su široki i raznoliki, pa je tako konferencija podijeljena u tri sesije; Graditeljsko nasljeđe i arhitektura, Likovna umjetnost te Fotograf-ska i audiovizualna baština. Predavači iz 22 zemlje svijeta govorili su, od 21. do 23. svibnja, o specifičnim problemima, prijedlozima mogućih rješenja i konkretnim rješenjima pokazanim na primjerima iz njihove prakse stečene tijekom rada na konzervaciji i strategijama očuvanja baštine 20. stoljeća.

○ Sa skupa *Our Modern: Re-appropriating Vulnerable 20th Century Heritage*, IUC, Dubrovnik

↑ Sa skupa *Our Modern: Re-appropriating Vulnerable 20th Century Heritage*, IUC, Dubrovnik

Prvog dana predstavljena je prva cjelina izlaganja posvećena arhitekturi. Ono što je zajedničko svim tematskim grupama jest bavljenje očuvanjem materijala koji su uglavnom mišljeni kao “kratkoročni”. Etički pristup modernizmu u arhitekturi ne razlikuje se od etičkog pristupa modernoj ili suvremenoj skulpturi ili fotografiji. Iako je ova tema osjetljiva i višeslojna, generalno je argumentiran stručni stav koji daje “prednost očuvanju i restauriranju izvorne zamisli u odnosu na autentični materijal”. Senzibilnost i kritičnost pri svakoj individualnoj intervenciji razvija se analizirajući suptilne razlike između intervencije na objektima koji potiču iz ranijih stoljeća i onih iz 20. stoljeća. Slabo održavanje građevina nastalih nakon Drugog svjetskog rata i izazovi njihova održavanja i konzervacije prisutni su svugdje podjednako; da to nije slaba točka samo naših prostora, doznali smo iz izlaganja europskih arhitekata. Ostavština lokalnog modernizma, bez obzira na geografski smještaj, ima nematerijalne elemente u urbanom životu. Kao i suvremeni artefakti,

i modernistička arhitektura sadrži, osim materijalnog, i onaj neopipljivi, simbolički aspekt koji treba čuvati s osobitom pažnjom. Pojavilo se i pitanje je li za konzerviranje moderne arhitekture potrebno posebno obrazovanje i trening na sveučilištima, te koji je omjer potrebne teorije i prakse. Ovo se pitanje podudara s polaganim prepoznavanjem potrebe za uvođenjem kolegija o konzervaciji i restauraciji djela moderne i suvremene umjetnosti u programe restauratorskog smjera na hrvatskim sveučilištima.

Drugoga dana, tematska sesija posvećena konzervaciji i restauraciji djela likovne umjetnosti koja u suvremenom smislu obuhvaća najrazličitije forme i medije umjetničkog izražavanja, potvrdila je sve veću potrebu za suradnjom humanizma i prirodnih znanosti, izrazitu interdisciplinarnost i isprepletenost struka povezanih s umjetnošću. Istraživanje novih ideja povezano je konzervatore-restauratore, kustose i umjetnike zajedničkim projektima više nego ikada prije. Murali, ulična umjetnost, grafiti i mnogi poslijeratni objekti prepoznati su kao kulturno dobro i

već se aktivno radi na njihovom obnavljanju i konzerviranju. Multimedijaska umjetnost, plastični materijali u umjetnosti i dizajnu pomiču promišljanja o tretiranju i zaštiti još i dalje, uvodeći nova pitanja i nove standarde obrade, dokumentiranja i restauriranja. Suvremena je konzervacija polje koje ravnopravno ujedinjuje teoriju i praksu. Primjeri iz muzejske prakse, kao i oni iz visokoškolskih učionica, pokazali su da je umrežavanje i uspostavljanje novih suradnji najbolji put za ubravanje procesa razvoja i unapređivanja struke.

Fotografija, tema predavanja trećeg konferencijskog dana, medij je koji na hrvatskom području konzervira i restaurira vrlo mali broj stručnjaka. Fotografske građe ima mnogo u različitim zbirkama, muzejima, arhivima i privatnim kolekcijama, ali profiliranih stručnjaka te konzervatorske vokacije nedostaje. Stoga je ova tema, koja je obuhvaćala i čuvanje videa, multimedije i svih vrsta pokretne slike i zvuka, iznimno važna kako bi dobili barem osnovne smjernice kako tretirati tu bogatu građu.

Među predavačima bilo je onih čija su imena već poznata u stručnim krugovima i od njih se očekivalo i čulo mnogo važnih podataka, ali i oni koji tek počinju svoja stručna traganja pokazali su da imaju o čemu govoriti. Kako su tematske cjeline bile podijeljene u pod teme, na kraju svake grupe predavanja vodila se diskusija s predavačima koja je redovno bila živa i s mnogo postavljanih pitanja i komentara. Međusobna druženja u pauzama i nastavak diskusije uz kavu uvijek su ugodan i koristan dio stručnih skupova ljudi koji dijele zanimanje za ista stručna područja. Osim što je povezala ljude koji se bave zaštitom arhitekture, umjetnosti i fotografije, konferencija je uspjela odgovoriti na neka važna pitanja, ali i otvoriti nova. Trebamo li zajedničke kriterije? Trebamo li vremensku distancu s koje bismo mogli bolje

sagledati ono što je predloženo i učinjeno? Trebamo li usklađivanje i planiranje institucija? Vjerujem da je odgovor na sva ova pitanja potvrđan.

Otkako umjetnost više nije centralizirana u smislu da najnovijim informacijama i podacima o recentnim zbivanjima u strukama vezanim s umjetnošću raspoložu samo privilegirani centri umjetnosti iz kojih se sve pokreće, već su informacije globalno dostupne, još uvijek je neobično važno izravno komunicirati s kolegama. Iako je još mnogo nedoumica, strategije zaštite modernih medija razvijaju se brzo i sigurno. Kako je to područje ipak još uvijek relativno mlado, prisutna je opravdana potreba za propitivanjem načina i pronalaženjem mogućnosti kako zaštititi i sačuvati za budućnost te nestandardne materijale i eksperimentalne tehnike.

IUC je svojim dosadašnjim radom, okupljanjem svjetskih sveučilišta i organiziranje stručnih skupova na kojima se komuniciraju intelektualna i znanstvena postignuća, pokazao da kontinuirano njeguje svoju misiju. Dubrovnik je kulturno i turistički svakako idealan domaćin za konferenciju ove tematike, iako doduše sa stanovitim rizikom da će sudionici bogatom konferencijskom programu pretpostaviti razgledavanje kulturnih znamenitosti. No čak i u takvom slučaju, svi uključeni neće ostati zakinuti, upravo obrnuto, zahvaljujući organizacijskom odboru u sastavu Sandra Uskoković (Sveučilište u Dubrovniku), Ana Šverko (Institut za povijest umjetnosti - Centar Cvito Fisković u Splitu), Sagita Mirjam Sunara (Umjetnička akademija, Sveučilište u Splitu), Hrvoje Gržina (Hrvatski državni arhiv u Zagrebu), prof. Joerg Haspel (Technische Universität Berlin) i prof. Natalia Dushkina (Marchl - Moskovski zavod za arhitekturu pri Državnoj Akademiji), koji je odradio zahtjevan i golem posao s iznimnim rezultatom. ✕